

سعدی، محمد، ۱۹۲۳ م.	سرشناسه:
تفسیر القرآن الکریم الشہیر بتفسیر المنار. فارسی. برگزیده. شرح	عنوان قراردادی:
آیات امامت و ولایت در تفسیر المنار [محمد رشیدرضا] / محمد سعدی.	عنوان و نام پدیدآور:
قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۴.	شخصیات کثر:
مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ پ ۲۲۵ / ۳۱۹ / ۱۳۹۴	فروست اصلی:
دفتر تدوین متون پژوهشی / ۲۸	فروست فرعی:
۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۲۴۸-۰	شابک:
فیبا	وضعیت فهرست نویسی:
رضا، محمد رشید، ۱۸۶۵ - ۱۹۳۵ م.	موضوع:
تفسیر القرآن الکریم الشہیر بتفسیر المنار -- نقد و تفسیر	موضوع:
تفسیر اهل سنت -- قرن ۱۴ -- امامت -- ولایت -- جنبہ های قرآنی	شناسه افزوده:
رضا، محمد رشید، ۱۸۶۵ - ۱۹۳۵ م. تفسیر القرآن الکریم الشہیر بتفسیر المنار.	شناسه افزوده:
برگزیده. شرح	رده بندی کنگره:
جامعہ المصطفی ﷺ العالمیہ. مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ	رده بندی دیویی:
۱۳۹۴ ۷۰۲۱۰ ۵۵۰ ۹۸۸ BP	شماره کتابشناسی ملی:
۲۹۷/۱۷۹	
۳۶۵۸۹۹۳	

تقدیم به:

صاحب ولایت و خلیفہ بلا فصل نبی اکرم ﷺ امیر مؤمنان علی ابن ابی طالب علیہ السلام

لازم است از همه کسانی که مرا در انجام این کار یاری رسانده اند به ویژه حجج الإسلام علی اوسط

باقری و غلامعلی عزیزی کیا که در به سامان رساندن کتاب نقش اساسی ایفا کرده اند قدردانی نمایم.

آیات امامت و ولایت در تفسیر المنار

محمد ساعدی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفی

آیات امامت و ولایت در تفسیر المنار

تألیف: محمد ساعدی

چاپ اول: ۱۳۹۴ ش / ۱۴۳۶ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ﷺ)

● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۲۴۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

- قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸، تلفکس: ۰۲۵ - ۳۷۸۳۹۳۰۵ - ۹
  - قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه، تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۴۶
- pub.miu.ac.ir   miup@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید اثر یاری رساندند.

● مدیر انتشارات: عباس ثقفی	● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی	● آماده‌سازی: سید محسن عمادی مجد
● معاونت تولید: روح‌الله سلمانی	● ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی	● صفحه‌آرایی: سید مهدی عمادی مجد
● ناظر تولید: جعفر قاسمی ابهری	● ویراستار: محمدرضا یوسفی	● اعمال اصلاحات: سید محمدرضا کوثری
● ناظر فنی: سید مهدی عمادی مجد	● و محمداقبر حقانی	● نمونه‌خوان: سید مهدی عمادی مجد

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمه الله و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعه المصطفی ﷺ العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی ﷺ «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ» را تأسیس کرده است. اثر حاضر با عنوان آیات امامت و ولایت در تفسیر المنار حاصل پژوهش فاضل گرامی محمد ساعدی، کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالی. در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

فهرست

۱۹	چکیده کتاب
	فصل اول: کلیات
۲۳	کلیات
۲۳	۱. مقدمه
۲۴	الف) موضوع تحقیق
۲۴	ب) ضرورت تحقیق
۲۶	ج) پیشینه تحقیق
۲۸	د) اهداف تحقیق
۲۸	۲. دورنمایی از تفاسیر قرن چهاردهم
۲۸	تحولات تفسیرنگاری در قرن چهاردهم
۳۱	۳. نگاهی گذرا به تفسیر المنار
۳۱	الف) المنار و پدیدآورندگان آن
۳۳	یکم: زندگی عبده در یک نگاه
۳۳	دوم: رویکرد قرآنی رشید رضا
۳۵	سوم: نگاهی گذرا به شیوه تفسیری «محمد عبده»
۳۶	چهارم: همانندی‌ها و تفاوت‌های عبده و رشید رضا
۳۷	ب) ویژگی‌های تفسیر المنار
۳۷	یکم: عقل‌گرایی و مصلحت‌مداری
۳۸	دوم: گرایش اجتماعی المنار
۳۸	سوم: تکیه بر سیاق و ارتباط آیات
۳۹	چهارم: تنزل جایگاه تفسیر نقلی
۴۰	پنجم: شیوه نقل روایات در تفسیر المنار

۴۱	ششم: رو در رویی المنار با آرای تفسیری.....
۴۱	ج) کاستی‌های تفسیر المنار.....
۴۲	د) سلفی‌گری المنار.....
۴۲	۴. مفهوم‌شناسی ولایت و امامت.....
۴۲	الف) ولایت در لغت.....
۴۴	ب) ولایت در اصطلاح.....
۴۴	یکم: ولایت عامه و ولایت خاصه.....
۴۵	دوم: ولایت تکوینی و ولایت تشریعی.....
۴۷	ج) امامت در لغت.....
۴۹	د) امامت در اصطلاح.....
۴۹	یکم: امامت از دیدگاه اهل سنت.....
۵۰	دوم: امامت از دیدگاه امامیه.....
۵۱	سوم: امامت از دیدگاه امامان شیعه.....
۵۴	ه) ادله وجوب امامت.....
۵۴	یکم: رهبری جامعه اسلامی.....
۵۶	دوم: قانون هدایت عمومی.....
۵۷	سوم: برهان واسطه فیض.....
۵۸	چهارم: برهان لطف.....
۵۹	و) ویژگی‌های امام.....
۶۰	یکم: عصمت.....
۶۵	دوم: افضلیت.....
۶۸	سوم: نص.....

فصل دوم: آیات امامت و ولایت

۷۵	آیه امامت (ابتلاء).....
۷۵	۱. مفهوم‌شناسی واژگان.....
۷۵	الف) ابتلاء.....
۷۶	ابتلاء در قرآن.....
۷۸	ب) کلمات.....
۷۹	مصادق کلمات در آیه امامت.....
۸۲	ج) اتمام.....
۸۳	د) امام.....
۸۳	ه) عهد.....

۸۶	..... (و) ظالمین
۸۷	..... ۲. اصول مباحث
۸۸	..... ۳. وجه استدلال به آیه امامت
۸۹	..... (الف) دلالت آیه امامت بر لزوم عصمت امام
۹۰	..... یکم: استدلال علامه طوسی رحمته الله
۹۲	..... دوم: لزوم عصمت امام در تمام عمر
۹۴	..... (ب) دلالت آیه بر لزوم انتصاب امام از سوی خداوند
۹۵	..... یکم: دلالت منطوق آیه شریفه
۹۶	..... دوم: نسبت دادن عهد به خداوند در آیه شریفه
۹۶	..... سوم: علم حضرت ابراهیم عليه السلام به انتصابی بودن مقام امامت
۹۷	..... چهارم: اختصاص خداوند به آگاهی از عصمت افراد
۹۷	..... ۴. بررسی دیدگاه المنار درباره آیه امامت
۹۷	..... (الف) مفهوم امامت در تفسیر المنار
۱۰۳	..... (ب) چند نکته درباره برخی از سخنان المنار در ذیل آیه امامت
۱۰۵	..... آیه ولایت
۱۰۵	..... ۱. بیان آیه
۱۰۶	..... ۲. اصول مباحث
۱۰۶	..... ۳. مفهوم‌شناسی واژه «ولی»
۱۰۸	..... ۴. شأن نزول آیه شریفه
۱۱۰	..... (الف) راویان شأن نزول
۱۱۰	..... (ب) ادله و مدارک شأن نزول
۱۱۳	..... (ج) تواتر روایات شأن نزول
۱۱۴	..... (د) ادعای اجماع بر شأن نزول
۱۱۴	..... یکم: ادعای اجماع از سوی شیعه
۱۱۶	..... دوم: ادعای اجماع از سوی اهل سنت
۱۱۷	..... (ه) سایر قرائن و شواهد شأن نزول
۱۱۷	..... یکم: فهم اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله
۱۱۸	..... دوم: اعتراف صحابه
۱۲۰	..... سوم: اعتراف مفسران
۱۲۱	..... چهارم: استناد فقها
۱۲۳	..... ۵. تقریر استدلال شیعه به آیه ولایت
۱۲۳	..... (الف) تقریر علامه حلی رحمته الله

۱۲۴	ب) تقریر سید مرتضی رحمته الله .....
۱۲۶	ج) تقریر شیخ مفید رحمته الله .....
۱۲۶	د) استدلال علامه طباطبائی رحمته الله .....
۱۲۷	۶. کاربرد واژه «ولی» درباره امام علی علیه السلام در روایات.....
۱۲۷	الف) حدیث ابن عباس.....
۱۲۸	ب) حدیث عمران.....
۱۲۸	ج) حدیث بریده.....
۱۲۸	د) حدیث خصائص دهگانه.....
۱۲۸	ه) حدیث ابن ابی عاصم.....
۱۳۰	۷. جریان‌های فکری مخالف.....
۱۳۱	۸. دیدگاه تفسیر المنار درباره آیه ولایت.....
۱۳۲	الف) المنار و مفهوم ولی در آیه شریفه.....
۱۳۹	ب) تفسیر رکوع به خضوع و خشوع در تفسیر المنار.....
۱۴۲	۹. شبهات وارده بر دیدگاه شیعه از سوی المنار.....
۱۴۲	الف) عدم صحت اطلاق جمع و اراده مفرد.....
۱۴۹	ب) عدم صحت اطلاق زکات بر صدقه مستحبی.....
۱۵۴	ج) شبهات تاریخی.....
۱۵۴	یکم: اختلاف صحابه در مسئله امامت.....
۱۵۶	دوم: عدم احتجاج برخی از صحابه بر بعضی دیگر.....
۱۶۱	آیه اولی الامر (اطاعت).....
۱۶۱	۱. بیان آیه.....
۱۶۳	۲. اصول مباحث.....
۱۶۳	۳. اولی الامر در لغت.....
۱۶۵	۴. اولی الامر از منظر مفسران.....
۱۶۶	۵. بیان مصداق و مراد از «اولی الامر» در آیه شریفه.....
۱۶۸	الف) دلالت روایات تفسیری.....
۱۷۱	احتجاج ائمه اطهار علیهم السلام به آیه شریفه.....
۱۷۲	ب) دلالت آیه اطاعت بر لزوم عصمت اولی الامر.....
۱۷۳	یکم: مطلق بودن دستور خداوند به اطاعت از اولی الامر.....
۱۷۴	دوم: اتحاد عامل [اطیعوا] و عطف اولی الامر به پیامبر صلی الله علیه و آله .....
۱۷۵	ج) لزوم انتصاب اولی الامر از جانب خداوند.....
۱۷۷	د) دلالت سایر روایات مرتبط با آیه شریفه.....

۱۷۷	یکم: حدیث «ثقلین»
۱۷۹	دوم: حدیث «اطاعت»
۱۸۰	۶. تقریر استدلال شیعه به آیه شریفه
۱۸۳	۷. بررسی دیدگاه و شبهات تفسیر المنار درباره آیه اولی الامر
۱۸۳	الف) دیدگاه المنار درباره مصداق اولی الامر
۱۹۰	ب) دیدگاه المنار درباره عصمت اولی الامر
۱۹۵	ج) بررسی شبهات وارده بر دیدگاه شیعه از سوی المنار
۱۹۵	یکم: شبهات مطرح شده از جانب رشید رضا
۱۹۸	دوم: شبهات منقول از فخر رازی
۲۰۵	آیه تبلیغ
۲۰۵	۱. بیان آیه
۲۰۶	۲. اصول مباحث
۲۰۶	۳. بررسی مضمون و محتوای آیه شریفه
۲۰۹	۴. شأن نزول آیه
۲۱۰	۵. خلاصه واقعه غدیر خم
۲۱۳	۶. ادله و مدارک شأن نزول آیه و حدیث غدیر
۲۱۶	۷. وجه استدلال به آیه شریفه بر ولایت و جانشینی علی علیه السلام
۲۱۶	الف) مقدمه اول
۲۱۷	ب) مقدمه دوم
۲۱۹	ج) مقدمه سوم
۲۲۰	دلالتهای قرآنی داخلی و خارجی آیه شریفه بر مسئله جانشینی و ولایت
۲۲۳	۸. اعترافات برخی از اعلام عامه بر دلالت حدیث غدیر بر خلافت علی علیه السلام
۲۲۴	۹. ادله‌ای دیگر در دلالت حدیث غدیر بر امامت علی علیه السلام
۲۲۴	الف) نزول آیه عذاب
۲۲۵	ب) اطلاق لقب «مولی» بر علی علیه السلام
۲۲۶	ج) فهم صحابه
۲۲۶	د) استدلال به حدیث غدیر
۲۲۷	ه) اضافات تفسیری برخی از صحابه
۲۲۷	۱۰. دیدگاه المنار درباره آیه تبلیغ
۲۲۹	۱۱. اعتراف صاحب المنار به داستان غدیر
۲۳۱	۱۲. شبهات وارده از سوی نویسنده المنار
۲۳۱	الف) تشکیک در شأن نزول آیه «عذاب»

۲۳۴	ب) انصراف کلمه «مولی» در معانی دوست، یار و یاور.....
۲۳۶	ج) عدم امکان رهبری هم‌زمان پیامبر ﷺ و علی علیه السلام.....
۲۳۸	د) عدم وجود نص در مسئله امامت.....
۲۳۹	ه) عدم تلاش علی علیه السلام برای بدست گرفتن قدرت.....
۲۴۹	و) عدم احتجاج علی علیه السلام به آیه تبلیغ.....
۲۵۱	ز) شبهه سیاق.....
۲۵۳	ح) عدم تصریح رسول خدا ﷺ.....
۲۵۵	ط) شبهه محتوایی.....
۲۶۳	آیه «اکمال دین».....
۲۶۳	۱. بیان آیه.....
۲۶۴	۲. اصول مباحث.....
۲۶۴	۳. شأن نزول آیه شریفه.....
۲۶۵	الف) روایات مؤید شأن نزول در منابع اهل سنت.....
۲۶۷	ب) عرضه روایات شأن نزول بر قرآن و مضمون آیه شریفه.....
۲۷۰	ج) شبهات شأن نزول (احتمال‌های مفسران درباره مصداق «الیوم»).....
۲۷۲	د) مراد از اکمال دین در آیه شریفه (احتمال‌های مفسران درباره اکمال در آیه شریفه).....
۲۷۴	۴. دیدگاه المنار درباره شأن نزول آیه شریفه.....
۲۷۴	الف) ارتباط آیات نخستین سوره مائده با یکدیگر.....
۲۷۸	ب) نزول آیه یاد شده در روز عرفه.....
۲۸۱	ج) روایات منقول در مورد نزول آیه شریفه در روز عرفه.....
۲۸۲	بررسی دلالت روایات منقول.....
۲۸۴	امکان جمع میان روایات.....

فصل سوم: آیات فضائل

۲۸۹	آیه لیلۃ المبیّت.....
۲۸۹	۱. بیان آیه.....
۲۹۰	۲. شأن نزول آیه شریفه.....
۲۹۱	۳. ادله و مدارک شأن نزول.....
۲۹۲	۴. اعترافات برخی از دانشمندان اهل سنت.....
۲۹۲	۵. دلالت آیه شریفه بر عظمت فعل امیر علیه السلام.....
۲۹۴	۶. ارتباط آیه لیلۃ المبیّت با ولایت امیر مؤمنان علی علیه السلام.....
۲۹۶	۷. دیدگاه تفسیری المنار درباره آیه یاد شده.....
۲۹۷	۸. اشعار «حسان بن ثابت» در توصیف فداکاری علی علیه السلام.....

۲۹۹	آیه مباهله.....
۲۹۹	۱. بیان آیه.....
۳۰۰	۲. اصول مباحث.....
۳۰۱	۳. مفهوم شناسی ابتهال.....
۳۰۳	۴. شأن نزول آیه شریفه.....
۳۰۵	۵. ادله شأن نزول.....
۳۰۵	الف) راویان حدیث مباهله.....
۳۰۶	ب) داستان مباهله و کتب حدیث و تفسیر.....
۳۰۸	ج) احادیث اهل سنت.....
۳۱۴	د) احادیث امامیه.....
۳۱۶	۶. تحقیق در مفردات آیه شریفه.....
۳۱۶	الف) ضمائر متکلم مع الغیر.....
۳۱۷	یکم) دلالت کلمه «ابناینا» بر انتساب حسنین علیهما السلام به پیامبر صلی الله علیه و آله .....
۳۲۰	دوم) مراد از «اتسینا» علی علیه السلام است.....
۳۲۹	ب) کلمه «نجعل».....
۳۲۹	ج) کلمه «الکاذبین».....
۳۳۰	۷. استدلال به آیه شریفه بر فضیلت اصحاب کساء علیهم السلام .....
۳۳۲	الف) رافاتی از عامه بر دلالت آیه شریفه بر فضیلت اصحاب کساء علیهم السلام .....
۳۳۴	ب) افضلیت علی علیه السلام نسبت به سایر انبیاء علیهم السلام .....
۳۳۶	یکم) اشکال فخر رازی.....
۳۳۶	دوم) پاسخ اشکال.....
۳۳۷	۸) استدلال به آیه مباهله بر جانشینی و خلافت بلا فصل علی علیه السلام .....
۳۳۷	الف) افضلیت.....
۳۳۸	ب) مساوات و برابری با نفس پیامبر صلی الله علیه و آله .....
۳۳۹	۹. بررسی و تحلیل نظریات تفسیر المنار.....
۳۴۰	الف) دیدگاه تفسیر المنار درباره آیه شریفه.....
۳۴۰	یکم) خبر ابن عساکر.....
۳۴۱	دوم) بررسی حدیث.....
۳۴۱	سوم) حمل ظاهر آیه شریفه بر جماعت مؤمنین.....
۳۴۶	ب) شبهات وارده از سوی المنار بر دیدگاه شیعه.....
۳۴۸	یکم) تشکیک در سند حدیث.....
۳۵۱	دوم) اطلاق جمع و اراده مفرد.....
۳۵۷	سوم) عدم ذکر دلالت آیه شریفه بر انتساب حسنین علیهما السلام به پیامبر صلی الله علیه و آله .....

۳۶۱	آیه «أذان» (آیات برائت).....
۳۶۱	۱. بیان آیه.....
۳۶۲	۲. اصول مباحث.....
۳۶۳	۳. شأن نزول و جریان تبلیغ آیات برائت.....
۳۶۵	۴. ادله و مدارک جریان تبلیغ آیات برائت.....
۳۶۶	۵. تقریر استدلال امامیه به آیات برائت.....
۳۶۶	الف) استدلال شیخ طوسی.....
۳۶۷	ب) استدلال علامه حلی.....
۳۶۸	ج) حکمت تغییر مأموریت ابلاغ سوره برائت.....
۳۶۹	۶. دیدگاه تفسیر المنار درباره آیات برائت.....
۳۷۰	الف) گفتار صاحب المیزان در ارزیابی کلی دیدگاه المنار.....
۳۷۰	یکم) خلط در مباحث روانی، کلامی و تفسیری.....
۳۷۱	دوم) عدم توجه به معنای جمله وحی.....
۳۷۳	ب) امارت حجاج و افضلیت ابوبکر (به زعم نویسنده المنار).....
۳۷۵	ج) تبلیغ آیات برائت از سوی علی علیه السلام فریضه است یا فضیلت؟.....
۳۷۸	د) دیدگاه المنار درباره دلیل انتخاب علی علیه السلام برای تبلیغ آیات برائت.....
۳۷۸	یکم) تعارض با جمله وحی.....
۳۷۸	دوم) تعارض با منطوق روایات.....
۳۸۰	سوم) عدم نقل این سنت در تواریخ و آثار.....
۳۸۰	چهارم) عدم ارتباط این سنت با آموزه‌های دینی.....
۳۸۱	پنجم) ریشه‌یابی علت تعبیر از جمله وحی به سستی عربی.....
۳۸۲	ششم) تحلیلی شاعرانه از جریان تبلیغ آیات برائت.....
۳۸۳	ه) عدم اختصاص علی علیه السلام در اعلام آیات برائت.....
۳۸۴	یکم) اضطراب در متن روایات.....
۳۸۵	دوم) تعارض روایات نامبرده با منطوق جمله وحی.....
۳۸۶	و) دیدگاه المنار درباره دلالت جمله «او رجل منی».....
۳۸۹	آیه «انفاق».....
۳۸۹	۱. بیان آیه.....
۳۸۹	۲. شأن نزول آیه.....
۳۹۳	۳. مدارک و ادله شأن نزول.....
۳۹۴	۴. وجه استدلال به آیه انفاق بر خلافت علی علیه السلام .....
۳۹۷	نقد تشکیک در سند روایت ابن عباس.....

۳۹۹	آیه «صادقین»
۳۹۹	۱. بیان آیه
۳۹۹	۲. مفهوم‌شناسی واژه «صدق»
۴۰۰	۳. اصول مباحث
۴۰۱	۴. صادقین از دیدگاه مفسران
۴۰۲	۵. صادقین از منظر قرآن کریم
۴۰۵	۶. صادقین از منظر روایات
۴۰۵	الف) منابع شیعه
۴۰۶	ب) منابع اهل سنت
۴۰۷	۷. دلالت منطوق و سیاق آیه شریفه
۴۰۸	۸. دلالت آیه شریفه بر عصمت و امامت امیرمؤمنان علی علیه السلام
۴۱۱	۹. دیدگاه المنار درباره مصداق «صادقین»
۴۱۲	۱۰. موضع المنار نسبت به دلالت آیه شریفه بر عصمت صادقین
۴۱۴	۱۱. خلاصه مباحث
۴۱۷	آیه «سقایة الحاج»
۴۱۷	۱. بیان آیه
۴۱۸	۲. مفهوم‌شناسی واژه‌ها
۴۱۹	۳. شأن نزول
۴۲۰	۴. ادله و مدارک شأن نزول
۴۲۱	۵. ارتباط آیه سقایة الحاج با ولایت امیرمؤمنین علی علیه السلام
۴۲۲	۶. دیدگاه تفسیر المنار پیرامون آیه یاد شده
۴۲۵	الف) گفتار صاحب المیزان در رد دیدگاه المنار
۴۲۶	ب) بحث پیرامون متن روایت نعمان بن بشیر
۴۲۷	ج) تکرار مقایسه‌ای نادرست از سوی صاحب المنار
۴۲۹	آیه «محبت»
۴۲۹	۱. بیان آیه
۴۳۰	۲. اصول مباحث
۴۳۰	۳. مفهوم‌شناسی واژگان آیه
۴۳۳	۴. شأن نزول آیه شریفه
۴۳۵	الف) روایات مؤید شأن نزول
۴۴۰	ب) وحدت سیاق
۴۴۱	۵. مصداق آیه یاد شده بر اساس صفات و علائم مذکور در آیه شریفه

- ۴۴۲..... (الف) تسامح در تطبیق و مصداق‌شناسی مفردات آیه شریفه.....
- ۴۴۴..... (ب) صفت «يُحْيِيهِمْ وَ يُحْيِيُونَهُ».....
- ۴۴۵..... (یکم) حدیث رایج.....
- ۴۴۸..... (دوم) حدیث طبر.....
- ۴۵۱..... (سوم) دلالت سایر روایات.....
- ۴۵۳..... (ج) صفت ﴿...أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ...﴾.....
- ۴۵۵..... (د) صفت ﴿...يَجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ...﴾.....
- ۴۵۶..... ۶. وجه استدلال به آیه محبت بر لزوم تقدیم علی علیه السلام در امر خلافت و جانشینی رسول خدا ﷺ.....
- ۴۵۶..... (الف) استدلال شیخ طوسی رحمه الله.....
- ۴۵۷..... (ب) استدلال شیخ مفید رحمه الله.....
- ۴۵۷..... (ج) استدلال علامه حلی رحمه الله و علامه مظفر.....
- ۴۵۹..... ۷. دیدگاه تفسیری المطهر پیرامون آیه محبت.....
- ۴۵۹..... (الف) شأن نزول آیه یاد شده از منظر المنار.....
- ۴۶۰..... (ب) مصداق آیه محبت از نظر المنار.....
- ۴۶۶..... (ج) شبهات وارده از سوی المنار درباره دیدگاه امامیه.....
- ۴۶۷..... (یکم) اطلاق جمع و اراده مفرد.....
- ۴۶۸..... (دوم) دلالت حدیث خیر.....
- ۴۶۹..... ۸ پیوست.....
- ۴۶۹..... بررسی ارتداد گروه‌هایی که ابوبکر با آنها پیکار کرده است.....
- ۴۶۹..... (یکم) بیانات علامه مظفر رحمه الله.....
- ۴۷۰..... (دوم) کلمات شیخ طوسی رحمه الله.....
- ۴۷۰..... (سوم) جریان قتل مالک بن نویره.....
- ۴۷۵..... آیه «بَيْنَهُ وَ شَاهِدَهُ».....
- ۴۷۵..... ۱. بیان آیه.....
- ۴۷۶..... ۲. مفهوم‌شناسی واژگان آیه.....
- ۴۷۹..... ۳. اصول مباحث.....
- ۴۷۹..... ۴. شأن نزول آیه شریفه.....
- ۴۸۰..... ۵. شاهد از منظر مفسران.....
- ۴۸۰..... ۶. شاهد از منظر روایات.....
- ۴۸۲..... ۷. شاهد از منظر قرآن کریم.....
- ۴۸۴..... ۸ دلالت آیه شریفه بر اینکه علی علیه السلام از رسول خدا ﷺ بوده و جزئی از اوست.....
- ۴۸۴..... ۹. وجه استدلال به آیه شریفه بر ولایت و امامت بلافصل علی علیه السلام.....

۴۸۶	۱۰. دیدگاه تفسیر المنار درباره آیه «بینه و شاهد»
۴۸۶	شبهات وارده از سوی المنار
۴۸۷	یکم) تشکیک در سند روایتی که شیعه بدان استناد کرده است
۴۸۷	دوم) ادعای اختصاص شیعه به نقل روایت
۴۸۸	سوم) ادعای وجود روایت معارض
۴۸۸	چهارم) مقایسه‌ای نادرست از سوی المنار
۴۹۱	نتیجه‌گیری
۴۹۱	۱. تفسیر المنار
۴۹۱	۲. امامت از نظر شیعه
۴۹۱	۳. دلالت آیات متعددی از قرآن کریم بر امامت و ولایت ائمه معصومین علیهم السلام
۴۹۱	الف) آیه امامت (بقره ۱۲۴)
۴۹۲	ب) آیه ولایت (مائده ۵۵)
۴۹۳	ج) آیه اطاعت (نساء ۵۹)
۴۹۳	د) آیه تبلیغ (مائده ۶۷)
۴۹۴	ه) آیه اکمال (مائده ۳)
۴۹۵	۴. آیات قصائل حضرت علی
۴۹۶	الف) آیه لیلۃ المیمت (بقره ۲۰۷)
۴۹۶	ب) آیه مباهله (آل عمران ۶۱)
۴۹۷	ج) آیه برائت (توبه ۱ - ۳)
۴۹۸	د) آیه انفاق (بقره ۲۷۴)
۴۹۹	ه) آیه صادقین (توبه ۱۱۹)
۴۹۹	و) آیه سقایۃ الحاج (توبه ۱۹)
۵۰۰	ز) آیه محبت (مائده ۵۴)
۵۰۰	ح) آیه بینه و شاهد (هود ۱۷)
۵۰۳	فهرست منابع
۵۰۳	کتاب‌ها
۵۱۹	مقالات و پایان نامه‌ها